

Toelichting en Stappenplan (seksueel) misbruik in de kerk en huiselijk geweld voor catecheten, mentoren en jeugdwerkers

Helaas zijn er kinderen en jongeren in Nederland die te maken hebben met misbruik en mishandeling. Onder kindermishandeling vallen fysiek geweld, verwaarlozing, misbruik en getuige zijn van huiselijk geweld. Misbruik of mishandeling vindt niet alleen plaats binnen het gezin of de familie, maar kan hen ook door anderen worden aangedaan. Onder jongeren kan er bijvoorbeeld (seksueel) grensoverschrijdend gedrag plaats vinden door leeftijdsgenoten of binnen een relatie. Ook kan er sprake zijn van (seksueel) misbruik in pastorale of kerkelijke gezagsrelaties.

We kunnen als gemeente niet alles voorkomen en we weten niet alles wat er gebeurt. Maar er is veel wat we wél kunnen doen:

- proberen om het te voorkomen;
- signaleren en openheid te creëren;
- goed handelen wanneer het zich voordoet.

Als catecheet/mentor/jeugdleider sta je in relatie met je jongeren. Vanuit die relatie kun je veel betekenen op alle drie deze terreinen.

Protocol Misbruik in de kerk en Huiselijk geweld

De Hervormde Gemeente Barneveld heeft in 2016 een '**Protocol (seksueel) misbruik in pastorale en kerkelijke gezagsrelaties en Handreiking huiselijk geweld**' ingevoerd. Hier vind je belangrijke richtlijnen en handvatten voor jouw rol als mentor (met o.a. een lijst met [hulpverleningsadressen](#)).

Dit document "Toelichting en Stappenplan" is onderdeel van het [Protocol](#).

Hieronder vind je extra informatie over de situatie wanneer een jongere je vertelt slachtoffer te zijn (geweest) van misbruik of mishandeling. Deze stappen zijn gebaseerd op de Meldcode, ingesteld door de Rijksoverheid en Veilig Thuis (zie www.meldcode.nl).

Eerste reactie

Als een jongere je hierover vertelt is dat een belangrijke stap. Probeer zelf rustig te blijven en laat de jongere vertellen. Neem het verhaal altijd serieus! Het is niet aan jou om te beoordelen wat waar of niet waar is, dat komt later in het proces vanzelf aan bod. De eerste stap is luisteren.

Geheimhouding

Beloof **nooit** geheimhouding! Je kunt vertellen dat je zorgvuldig omgaat met wat de jongere je vertelt en dat je het met hem/haar zult bespreken als je vindt dat iemand anders geïnformeerd moet worden.

Iemand erbij halen

Het verhaal van de jongere moet op de juiste plek komen, waar hij of zij in het vervolg van het proces goed begeleid kan worden. Binnen de kerk zijn dat de [vertrouwenspersonen](#) van Veilige Kerk. Jongeren kunnen om verschillende redenen liever met iemand anders praten. Alternatieven zijn de huisarts, Meldpunt Elan Barneveld, Kinder- en jongerentelefoon 'Chris' en Veilig Thuis.

Zie voor adressen van genoemde organisaties: [Hulpverleningsadressen](#)

Intern overleg

De kerkelijke gemeente is in eerste instantie verantwoordelijk voor hoe het proces verder gaat. Als mentor kun je deze situatie bespreken met je wijkcoördinator en/of met de [vertrouwenspersonen](#) van Veilige Kerk binnen de gemeente. Je kunt zelf ook altijd vrijblijvend overleggen met Veilig Thuis, of dat door de vertrouwenspersoon laten doen. Belangrijk is dat je als gemeente een goede inschatting maakt van de (ernst van de) situatie en zorgvuldig overweegt welke stappen je zet, wie daarin de leiding neemt en wie met wie contact heeft.

Beslissen wat te doen

Het kan zijn dat je nog informatie mist om een goede afweging te kunnen maken. In dat geval is de volgende stap meer informatie vergaren en kom je daarna weer terug bij 'intern overleg'. Op basis van de situatieanalyse beslis je wat de volgende stappen zijn.

Nazorg jongere

Ook wanneer er eventueel een hulptraject in gang is gezet, heeft de jongere binnen de gemeente coaching en begeleiding nodig, iemand op wie hij/zij kan terugvallen. Dit kan de mentor doen, het kan ook iemand anders binnen de gemeente zijn. Het verwerken van ingrijpende gebeurtenissen als misbruik en mishandeling heeft tijd nodig. Het verwerken gaat in stapjes, alsof je steeds een laagje verder komt. Wanneer je zoiets op jonge leeftijd meemaakt, is de impact extra groot. Het verwerken gaat ook dan in stapjes, maar meestal in een grilliger patroon, in golven. Het brein ontwikkelt zich nog in de loop der jaren. Met het volwassen worden, ontwikkelen zich nieuwe inzichten en vaardigheden, waarmee ze de situatie op een andere manier kunnen bekijken en beoordelen. Dat geeft weer een nieuwe stap in het verwerken. Het mooiste is het wanneer zij gedurende al die jaren iemand hebben op wie zij terug kunnen vallen en die hen helpt in dit proces.

Op de volgende pagina vind je

- de stappen in een kort en bondig overzicht
- een overzicht van websites met achtergrond informatie, filmpjes en situatieschetsen.

Stappenplan

Wat als tijdens catechese of club naar boven komt dat een jongere te maken heeft (of heeft gehad) met huiselijk geweld of misbruik? De kerk is in eerste instantie verantwoordelijk om dit proces te begeleiden.

1. Luisteren

Luisteren, serieus nemen, niet invullen of conclusies trekken maar zo open mogelijk luisteren en een inschatting maken van de ernst van de situatie. Jongere bemoedigen & bevestigen: het is goed om de stilte te verbreken en het in de openheid te brengen, dan kunnen we er iets aan doen, je helpen.

2. Iemand erbij halen

Vraag welke mensen al op de hoogte zijn van de situatie. De jongere stimuleren om iemand in vertrouwen te nemen: iemand uit eigen netwerk, de [vertrouwenspersoon](#) van Veilige Kerk of een instantie (Veilig Thuis, meldpunt Elan Barneveld, Huisarts, Stichting Chris met anonieme chat mogelijkheid). Zie [Hulpverleningsadressen](#)

3. Intern overleg, signalen wegen

Afhankelijk van de ernst van de situatie: ter plekke of anders zo spoedig mogelijk overleggen met je wijkcoördinator en/of vertrouwenspersoon Veilige Kerk van de gemeente. Eventueel overleg met Veilig Thuis.

4. Beslissen wat te doen

Informeren jongere.
Contact ouders.
Contact met mentor/andere betrokkenen.

5. Nazorg jongere

De mentor heeft tips en handvatten nodig voor zijn/haar contact met de jongere. De jongere heeft iemand nodig (naast eventuele hulpverlening) als maatje, om op terug te kunnen vallen.

PRAKTISCHE HANDVATTEN EN ACHTERGRONDINFORMATIE

Praktische handvatten en achtergrondinformatie voor bezinning en gesprek in het team over (seksueel) misbruik en huiselijk geweld zijn te vinden op:

- www.signalenkaart.nl
- www.eenveiligekerkerk.nl
- www.meldpuntmisbruik.nl
- www.inveiligehandenv.nl

Met name bij de twee laatst vermelde websites vind je informatie over achtergronden, inspiratieverhalen, filmpjes, praktische werkvormen, leren signaleren en bespreekbaar maken enz.

Dit document is opgesteld i.s.m. Wietske Noordzij van de organisatie 'Raise Up' naar aanleiding van de Hot Item driedaagse 2018 over 'Verbreek de stilte' - misbruik en huiselijk geweld.